

Lau Ae Pol Pa'e Ta Re Ngae Kolosi Kana Turunglomatana

Kolosi ka i a maga kunna te e bollau e momo nga porovins e ngae Esia. Ke sane momo ngatauga raumana nga maga kunna e bollau ae Epesus. Pol ka sana i a agau e kapunu ta laonga ka pangamologa e pe e te Karais ta ragau re ngae Kolosi. Ava ka ine mommo ngae Epesus, na i ke ba'e ragau palu ta ri loanga ka pangamologa e te Karais ta maga pattoto reke momo ngae porovins ae Esia. Minmina na ka ina ragau nginngina ke pulimalaglaga pangamologa laeala nga magame, na keke pulimalaga ngae Kolosi bole.

Ngarume nae Pol ke longe pangamologa ina ragau palu ke amva ta pangataopange ra lopatokonakana re ngae Kolosi ka pangalomatanangarea ra goanga. Ka ri ra ragau reke bai ta bongatalala rea ta ri loangakurumea bangapaga matantana basema, bangapaga re nga kuringa ta orume ba bangapaga e nga totongtaliu (2:11; 2:16-17; 3:11). Ba ra pangalomatanakana nginngina ra goanga keke amva ta pangalomatana rea ta ri kavang ta angelome bole (2:18).

Minmina nae Pol ke ba ka lau laekia ta ra lopatokonakana re ngae Kolosi ta pangagingginge lopatokona ae ri te Karais. I ke role roma, Karais ka i e ngailu nga orume kinung ba i kasikena ka kana ka gingginga ta ravunglele ita. Ba ke role roma, ragau loangakurume ngareangana ka

bangapagame ke sane la kalaunga rea ta lelung tupu nge Nutu raguna. Ke sa. Kumangng laeala ke la ulongo rea balakala nge Karais. Ba bole, Pol ke matea ta reke patoe lau laekia nga loreamatana roma, Karais ka i a tai mannangana. Minmina na i ke role kerea roma, Nutu ke koipage orume kinung kae Karais, ba bole i ke papote lonamatanangana ba ginggingnganame kinung kae Karais. Ba ke role roma, ita ra lorapatokona te Karais ka ita ra ragau ra pau kurumea Karais momongana ngallo nge ita.

Pol ke pa'e lau laekia ka ine momo nga pulangkala kurumea pulingmalagangana ka pangamologa e te Karais. Ba ka ine pa'e tapu, na i ke tungge ta rapanung lua ra giareame nge Tikikus bae Onesimus ta ri loanga kia ta ra lopatokonakana ginungarea e momo ngae Kolosi.

¹ Iau ae Pol a iau a aposel te orae Karais Iesus kannu kurumea Nutu lonangana, bae Timoti a i a kolingara ngallo nge Karais,

² omea ka papa'e lau laekia te miao ra ragau rae Nutu reke tupu ba ragau reke loatunanne Karais. Ka papa'e te miao ra kolingamangng memena ngallo nge Karais raka momo ngae Kolosi.

Mangng ka kavkave Nutu a i ae Tamara ta i tungnge lopengana ba momongpengana ae i te miao.

Pol Ke Kava Te Nutu Ta I Kavingtulunge Ra Lopatokonakana Reke Momo Ngae Kolosi

³ Omea ka kalapagpage Nutu a i a Iesus Karais A Avolaukita Tamana. Ba mangng ka sana panpanna ta balinglage ta i kalaunga miao.

⁴ Mangng ka kalapagpage Nutu kurumea, mangng ka longe pangamologa e ta lopatokona ae miau te Karais Iesus ba pangamologa e ta baingamiau e nga matengraumanange ragau kinung rae Nutu onreke tupu.

⁵ Lopatokona laeala ae miau ba bainga laeala ae miau e nga matengraumanange ragau pattoto ka purea minakai roma, miau kaka kelkela ba kaka momalla ta kavingtulu ra Nutu kalitupu rea te miau nga mallena nga tava tapu. Ka ri ra kavingtulu nginngina ra miau ka longe pangamologa tao pala nga pangamologa a kaomannmannangana kia. Ka i a pangamologa e pe e te Karais

⁶ a ragau ke pulimalage te miau pala. Ka i a pangamologa e umma ta piaunga masi ba leleng bollau raumana nga iname kinung nga mogalo laekia e ngape. Ba pangamologa laeala ke kumkuma ka kumangng kena laeala mana ngallo nge miau bole. Ke pature kumangngana ina miau ka longe pau ba ke tatu, ba ke tatu ta ke lele nga kae laekia e sonrau. Ke kuma minmina ina miau ka longe pangamologa laeala e te Karais ba kaka rave lomatana mannangana e ta Nutu tungnganamana ka lopengana ae i te miau.

⁷ Ka i a lomatana a miau ka rave nge Epapras a i a kumangngkena ae mangng ba agau a mangng materalumane. Ba ka i a akumangngatulu ae Karais kannu ore loatunanne Karais mannangana nga kumangngana e nga kalaunga mangng.

⁸ Ba i ke turulomatana te mangng ka baingamiau e nga matengraumanange ragau pattoto kurumea Kannu E Tupu kumangngana ngallo nge miau bole.

⁹ Minmina na ka kae a mangng longe ollaeala ta ke lele nga kae laekia e sonrau, na mangng ka sana panna ta kavang te Nutu te miao. Ba mangng ka balaglaga ta i pangaponu miao ka lomatana ae i ta baina miao nga lomiamatana ka lonangana. Ka la lomiamatana ka Nutu lonangana kurumea Kannuna tungngana ka lomatanae kinung reke pepe te miao.

¹⁰ Mangng ka kavkava minmina ta baina miao ngaka tataokurumea taonga e pe ore tunge alangpaga te Avolau. Ba i nga lonape ka baingame kinung ra miao ka kumkuma ki. Ba ka kavkava minmina ta baina kumangng reke pepe kinung ra miao ka kumkuma ki ngeke piaue kanrea papatu. Ba lomatana ae miao e te Nutu nge umma ta leleng bollau raumana.

¹¹ Bae Nutu ke la pangaginggingi miao ka gingingame kinung kurumea gingginga ae i ore bollau raumana. I ke la kumangng minmina ta baina miao ngaka maisgingging ba ngaka tolomane maenang reke lele nge miao. Ba lomarpaga ae miao ke la bolinglaunga raumana

¹² ina miao ka kalapagpage Tamara ore puli ita. Ba ke pagingingi ita ta ravunge kavingtulu ra i patokala ta i tunga rea ta ragau rae i reke tupu onreke la momong nga kelangpatalingana e nga olamana ngarume.

¹³ Ka i ae Tamara ore ravulele ita nga osuguna kelangapatalingana, na ke pullu ita nga kelangapatali orae Tuna a i materalumane.

¹⁴ I ke kuma minmina ka ine kolilele ita ba ke osurare baingara reke sosoali ka Tuna matengana.

Nutu Tuna Ka I E Ngailu Nga Orume Kinung

¹⁵ Nutu Tuna ke pakosining kae Nutu ora ragau matarea kanname ke sane ke totorong ta ri kelange. Bae Tuna ka i e ngailu nga orume kinung rae Nutu koipaga rea.

¹⁶ Iau ka role minmina kurumea, Nutu ke koipage orume kinung kae Tuna. Ke koipage orume kinung reke momo nga Nutu mallena nga tava ba orume kinung reke momo nga mogalo laekia e ngape. Ke koipage orume kinung ra ragau matarea kanname ke kelkela rea. Ba ke koipage orume kinung ra matarea kanname ke sane ke totorong ta ri kelanga rea bole basema: angelome ba kannu matantana ra giareame ke bollalau beke kelapatantali. Nutu ke koipage oru nginngina kinung kae Tuna. Ba ke koipaga rea ta kiningpataea Tuna giana ki.

¹⁷ Ka ina orume kinung ke sane ke lele tale, nae Nutu Tuna ke momo tapu. Ba orume kinung momongareangana ka puna nge i.

¹⁸ Ba bole, ka i e kapunu nga ragau ra lore-apatokona te i onra ri ra mira ae i. Ka i a momongareangana puna ba ka i e kapunu nga reke sigipaga nga mateng. I ke momo minmina ta baina nga i e kapunu nga orume kinung.

¹⁹ Iau ka role minmina kurumea, Nutu ka lonape ta paponunge Tuna ka i ae Nutu muni.

²⁰ Ba i ka lonape ta pangatupunge momongana kala nga orume kinung ka tungatotokalangana kae Tuna totona. I ke patupe momongana kala nga oru reke momo nga mogalo laekia e ngape ba oru reke momo nga tava bole. Ke kuma minmina kae Tuna totona ine mate nga maiskovu.

²¹ Pala na miao kaka momo balakala nge Nutu. Ka kae nginngina na ngallo nga ramamiaume ka miao ra ra bainga'iukana kae Nutu ba kaka kumkuma ka bainga reke sosoali nga raguna.

²² Avae Nutu ke patupe momongamiaungana kala nge i ka tungatotokalangana kae Tuna mirana matengana. Ke kuma minmina ta baina ngarume nga ine nge kiu miao ta maising nga raguna na ka la miao ra ragau reke tupu, ba ragau reke lelle, ba ragau onra sana agau te totorong ta i patongo rea ka bainga te e soali.

²³ Ba miao kaka la maising minmina ngaroma miao ngaka momogingging nga lopatokona ae miao ta pangamologa e pe e te Karais, ba ngaroma miao sana ngaka ka'e lopatokona ae miao ta oru ra miao ka momalla tao ra miao ka longo rea nga pangamologa laeala e pe. Ka i a pangamologa eke pulimalage ta ragau re nga iname kinung ngape nga tava. Bae Nutu ke puli iau ae Pol ta kumangng ka kumangng e nga pulingmalagange pangamologa laeala.

Pol Kumangngana E Nga Kalaunge Ra Lopatokonakana Te Karais

²⁴ Ba sonrau na iau ka lauserengkale miralali ra iau kanimaimai rea kurumea kumangngau e nga kalaunga miao. Ba iau ka kumkuma ta ronga ka miralali rae Karais nga mirau ta baina iau nga kalaue mirana a i a ragau ra loreapatokona te i.

²⁵ Iau ka lele iau a akumangngatulu orae ra lopatokonakana kanrea kurumea Nutu tungngana ka kumangng te iau ta pulingmalagange pangamologame kinung ra kanna te miao.

²⁶ Ke tunge kumangng te iau ta iau puling-malagange talung a Nutu pakoea nga ragau reke momo nga kae re pala, ava sonrau na ke papote ta ragau rae i reke tupu.

²⁷ Ke matea ta pangakosining te ri roma, talung laeala a i pakoea pala ke la kavingtulunge ragau ra sana ri ra Iura raumana. Talung laeala ke role roma, Karais ke momo ngallo nge miao ra sana miao ra Iura. Minmina na miao kaka momalla ka lomiauapatokona ta kae laeala ngarume ina miao ka la taongalu ta olamana ae i e toakala.

²⁸ Ba mangng ka pulimalaglage pangamologa e te Karais ta ragau kinung. Mangng ka rorole kerea ka pangamologa re nga pangatupu rea. Ba ka palomatantana rea ka lomataname kinung reke pepe. Mangng ka kumkuma minmina ta baina mangng nga loa ka ragau ra loreapatokona te Karais reke matua ta pangamaisi rea nge Nutu raguna.

²⁹ Kurumea ollaeala mana, na iau ka tumvugu raumana. Ka tumvugu raumana kae Karais ginggingngana e bollau raumana ore kumkuma ngallo nge iau.

2

¹ Iau ka matea ta miao nga lomiauamatana ka kumangngau ka ina iau kumkuma kaligi ta kalaunga miao. Ba ka kumkuma kaligi ta kalaunge ra lopatokonakana re ngae Laorisia kala nga ra lopatokonakana kinung re sane ke kele ragugu tale.

² Iau ka kumkuma minmina ta baina iau nga pangingingia loreame ta ri pagiungakinung ta

pangakosining ka baingarea e nga palingmatengraumana rea. Iau ka matea ta ri pagiu ngakining ta pangakosining ka baingarea e nga palingmatengraumana rea ta baina ri ngeke ponu ka lomatana e bollau raumana. Na ka la loreamatana masi ka talung laeala ae Nutu pakoea pala, a i ae Karais muni.

³ Karais ka i a sasaipuna e nga lomatana, ba lomatana me kinung reke pepe keke kolu nge i.

⁴ Iau ka role kamiau minmina kurumea, ka sana matea agau te ta i kaningtolo miao ba pangataopa miao ka pangamologangana e tani masi ava ka ora goanga.

⁵ Ka kaomanna, mirau ke sane momo kala nge miao sonrau, ava iau ka momo kala nge miao nga kannu. Ba iau ka lausereng raumana ta kelange baingamiau ina miao ka tataomasi ba ka maisgingging nga lopatokona ae miao te Karais.

Ita Raka Pagiu Ita Kala Nge Karais Ka Sana Ka Momo Ngape Nga Bangapaga Ra Ragau Kanrea

⁶ Pala na miao kaka rave Karais Iesus ta i a Avolaukamiau, minmina na miao ngaka tataokurumea i mana.

⁷ Ngaka maisgingging nge i basema bega ora kulaname ke sigilu lakallo raumana ta mogalo. Ba ngaka panginggingi miao ngallo nge i. Ngaka panginggingia lopatokona ae miao te i kurumea potong ra miao ka ravu rea pala. Ba ngaka ponu raumana ka pangamologa re nga kalangapage Nutu kurumea oru papatu raumana ra i kuma ki te miao kae Karais.

⁸ Miau ngaka ella miau masi ba sana ngaka ngatakale agau te ta i pulangkala miau ba pangataopa miau ka i muni lonavainganame ba goanganame onra sana purea. Oru nginngina ka ri ra oru reke loakurumea ragau baingarea ba lomatana re nga mogalo laekia e ngape mana. Ke sane ke loakurumea pangalomatana re te Karais onra kaomannmannangana ki.

⁹ Iau ka role minmina kurumea, Karais ka i ae Nutu paponungana nga agau mirana.

¹⁰ Ba miau kaka ponu kae Nutu pangapongungana kurumea pagiungamiaungana kala nge Karais a i e ngailu nga gingginga ba kelangpatalime kinung.

¹¹ Ba miau kaka rave totongtaliu kurumea pagiungamiaungana kala nge i bole. Ava ka sana i a totongtaliu a ragau ke kuma kia ka kamareame. Ke sa. Ka i a totongtaliu ae Karais kuma kia ore nga pulingvalakalange miramiaume kumangng ngareangana ka bainga reke sosoali.

¹² Bae Nutu ke talu miau kala nge Karais ka ineke pamagoe miau. Ba ke pasigipaga miau kala nge i bole kurumea lopatokona ae miau ta Nutu kumangngana. Ka i a Nutu e pasigipage Karais nga mateng.

¹³ Pala ka ina miau sana ka pagiu miau kala nge Karais tale, na ka miau ra ragau ra kannureame ke mate. Ka miau ra ragau ra kannureame ke mate kurumea, miau kaka momo tale nga kumangng ngamiaungana ka bainga re nga longasa ta bangapaga rae Nutu kannu. Ba kaka momo nga miramiaume kumangng ngareangana ka bainga reke sosoali. Avae Nutu ke pamauli miau kala nge

Karais. I ke osurure baingarama kinung re nga longasa

¹⁴ ka ine osurure bangapaga reke pa rea pala kala nga kumangng ra ri ke bapage ragau ta ri kumangng ki. Ke osurure bangapaga nginngina onreke kalinana ita beke ute alang e soali te ita. I ke ravupatali rea ka ine katupita rea nga maiskovu.

¹⁵ Ba ka ine rongotapu ka gingginga ae kannu reke sosoali kelangpatali rae ri ba ravol-lalaukerea memena, na i ke papota rea nga karakarangana ine ulopisigi rea ka Karais kumangngana nga maiskovu.

¹⁶ Minmina na sana ngaka ngatakale agau te ta i kalingnana miau kurumea kaning a miau ka kaninnia, o inung a miau ka innue. Ba sana ngaka ngatakale agau te ta i kalingnana miau kurumea kae re bollau re nga kavang, o inna ra pau, o kae ra Sabat.

¹⁷ Oru nginngina ka sana ri ra oru ra kaomannmannangana ki. Ke sa. Ka ri ra oru reke toe oru reke la atung ngarume mana. Ava oru ra kaomannmannangana ki ka ri ra oru rae Karais kanna.

¹⁸ Ba ragau nginngina reke murara ka baignarea re nga ulongpisigia ri muni, ba keke kalapagpage anggelome, ba keke kinpataetaea giareame kurumea kelanga ra ri ke kela rea, miau sana ngaka ngatakale ragau matana nginngina ta ri kalingnana miau ba roleng kamiau roma, ka sana miau ra ragau reke pepe ta ravunge alang e pe nge Nutu. Ragau nginngina ramareame keke momo nga oru re nga mogalo laekia e ngape

ba ramarea nginngina keke kantotolo rea ta ri kiningpataea ri muni giareame ka lovaingana ra sana purea.

¹⁹ Ka ri ra ragau re sane ke kaminte Karais, a i a mirana Kunna. Ka i e kapunu nge ita ra mirana iname. Ba i ke ellapatali ta mirana karolu ta baina mirana nge gingging ba mirana iname ngeke pagiukinung masi ka ina kenakena tungngana ka kalaungapaga. Minmina na mira laeala ke la lelung masi ka lelung orae Nutu kuma kia.

²⁰ Miau kaka mate tapu kala nge Karais, ba lovaingana e nga ragau re nga mogalo laekia e ngape ka sana i a kelangpatali ae miau tale. Minmina na ke meimia na miau kaka bai ta taongakurumea lovaingana e nga ragau re nga mogalo laekia e ngape tale? Ke meimia na kaka bai ta loangakurumea bangapaga rae ri, basema bangapaga reke rorole roma,

²¹ “Sana ngaka kapite oraekia, ba sana ngaka ava ka ollaeala, ba sana ngaka kali ka oraekia.”?

²² Oru nginngina kinung ka ri ra oru reke la saningrea kurumea ragau rongareangana ki. Keke la saningrea kurumea, ka ri ra oru reke lolakurumea bangapaga ba pangalomatana re nga ragau mana.

²³ Ka kaomanna, ragau palu ka loreangana roma, ngaroma ri ngeke lolakurumea bangapaga matana nginngina, na ragau keke la kelanga rea ma ri ra lomatanakana. Minmina na ri keke amva ta loangakurumea bangapaga reke role ta ri kumangng ka kumangng matantana rae ri muni re nga kawang, ba kumangng matantana ra

goanga re nga ulongpisigia ri muni, ba kumangng matantana re nga pangamiralalinge mirareame. Ava kumangng nginngina ke sane ke la kalaunge agau te ta i pangamatenge mirana lonamaten-gana reke sosoali.

3

Ita Ngaka Pulivalakale Baingara Re Pala Reke Sosoali Na Ngaka Lupage Maulingara A Pau

¹ Nutu ke pasigipaga miau kala nge Karais, minmina na miau ngaka pulia lomiaeume nga oru re ngailu, nga malle laeala ae Karais tara ngia nga Nutu bavana nga kamana e pe.

² Ngaka pulia ramamiaeume nga oru re ngailu. Sana ngaka puli rea nga oru re nga mogalo laekia e ngape.

³ Iau ka role minmina kurumea, miau kaka mate tapu ba maulingamiaeume keke ko kala nge Karais ngallo nge Nutu.

⁴ Ngarume nga inae Nutu nge papote Karais a i a maulingara, na i ke la pangapota miau bole kala nge i nga mallena a kana ka olamana e toakala.

⁵ Minmina na miau ngaka pamatea baingame kinung reke loakurumea miramiaeume loreamatengana reke sosoali. Ngaka pamatea baingame kinung reke sosoali basema: bainga re nga kenong kala nga ravale ra sana ri ra namiaupengana memena o rapanung ra sana ri ra nemiautale memena. Ba ngaka pamatea bainga ra mukurea, ba bainga e nga matenge ravale o rapanung mirarea raumana, ba lomatengana reke sosoali, ba bainga e nga matengraumana ta ravunge oru papatu

raumana ora tongana kena mana ma bainga e nga kalangapage nutu ra goang.

⁶ Kurumea bainga nginngina mana, nae Nutu iukiangana ke la atung na ke la punga pai nga ragau reke longosasa te i.

⁷ Ba pala na miau kaka tataokurumea bainga nginngina bole. Kaka tataokurume rea nga momongamiau re pala.

⁸ Ava sonrau na miau ngaka pulivalakale bainga nginngina kinung. Ngaka pulivalakale iu matantana, ba lovaingana re nga baingasoalinge ragau pattoto. Sana ngaka rolesoali ka ragau pattoto giareame, ba sana ngaka ngatakale pangamologa re nga ravalangng ta ri lelengmalaga nga kaomiaume.

⁹ Sana ngaka paligoga miau kurumea, miau kaka pulivalakalatape momongamiaungana ra kasana onreke ponu ka bainga reke sosoali.

¹⁰ Miau kaka pulivalakale momongamiaungana ra kasana, na kaka lupage maulingamiau a pau orae Nutu kampililiue ta i nga tongana kena mana me i. Ka la tongana kena mana me Nutu e koipage. I ke kumkuma minmina ta baina miau nga lomiatatana kia mannangana.

¹¹ Ba nga mauling laekia a pau a ita ka lupage, ka sana ragau palu ke ngailu nga pattoto. Ke sa. Ri kinung ka tongarea kena mana. Ragau ra Iura ba ragau ra sana ri ra Iura ka tongarea kena mana. Ba ragau reke rave totongtaliu ba re sane ke rave totongtaliu ka tongarea kena mana bole. Ba ragau ra pinolo, ba ragau re nga maga matantana, ba ragau ra kumangngatulu, ba ragau ra sana ri ra kumangngatulu, ka sana otte

nga oru nginngina. Ava oru e bollau raumana minakai roma, Karais ka i e kapunu nge ita kinung, ba ke mommo ngallo nge ita kinung.

¹² Ka miau ra ragau rae Nutu toro rea, ba ka miau ra ragau reke tupu ra i materaumana rea. Minmina na miau ngaka lupage bainga e nga lonana. Ba bole, ngaka lupage bainga e nga legengmasinge ragau pattoto kala nga bainga e nga ulongpisigi miau muni ba bainga e nga malong.

¹³ Sana ngaka bolvole ta iukamiaungana ka agau te e nge miau. Ba nga ina te e nge miau nge tunge maenang ta tetoto, na agau laeala e rave maenang nge osurure kolingana baingana e soali. Avolau ke osurure baingamiau reke sosoali, minmina na miau ngaka osurure ragau pattoto baingarea reke sosoali bole.

¹⁴ Ba bainga e nga matengraumanange ragau pattoto ke bollau nga bainga nginngina kinung reke pepe. Minmina na miau ngaka lupage bainga laeala ore samapite ri kinung ba ke pag-iukinungu ita masi.

¹⁵ Nutu ke kiu miau ta momongkinung masi nga mira kena. Minmina na miau ngaka ngatakale momongpengana ae Karais tungtunge ta i kelangpatali ngallo nga lomiaeume. Ba ngaka kalapagpage Nutu kurumea oru ra i kuma ki te miau.

¹⁶ Miau ngaka ngatakale pangamologa ae Karais kanna ta i momong ngallo nge miau ba pangaponu miau nga ina miau nga palipalomatantana miau ba ngaka palipatu ptupu miau ka lomataname kinung reke pepe. Ngaka kuma

minmina nga ina miao nga bauvaue baunga re nga kalangpaga, ba baunga re ta lopatokona, ba baunga matantana. Ba ngaka kalapagpage Nutu ngallo nga lomiae kurumea oru ra i kuma ki te miao.

¹⁷ Nga pangamologame kinung ra miao ka rorole rea ba kumangngme kinung ra miao ka kumkuma ki, miao ngaka kumkuma ka bainga reke pepe ta ragau reke loakurumea Iesus Avolau kumangng ki. Ngaka kuma minmina nga ina miao nga kalapagpage Nutu a i a Tamara. Ngaka kalapagpage nga Iesus giana kurumea oru ra i kuma ki te miao.

Pol Ke Tunge Potong Palu Ta Ra Lopatokonakana Balekaina Rae Ri

¹⁸ Miao ravale ngaka ulopisigi miao muni ngape nga nemiautale memena kurumea, ka i a bainga e tupu ore loakurumea pagiungamiau ngana kala nge Avolau.

¹⁹ Ba miao rapanung ngaka materaumane namiaupengana memena ba ngaka legemasi rea, ba sana nga lomiae mannannasa kerea.

²⁰ Miao ra goeme ngaka longlono te tamamiau bae namiaumemena nga orume kinung. Iau ka role minmina kurumea, ka i a bainga ae Nutu lonasereng kia raumana.

²¹ Miao ra goeme tamarea memena sana ngaka rolepu kerea. Ngaroma miao ngaka kumkuma minmina, na bainga laeala ke la baingaraguso kerea raumana.

²² Miao ra kumangngatulu ngaka longlong ta ragau ra ri ra ravollalaukamiau memena nga mogalo laekia e ngape. Ngaka longlono te ri nga

orume kinung. Ava sana ngaka kuma minmina ta pangaloserengkala rea ka ineke ella te miau mana. Ke sa. Ngaka longlongo te ri mannangana ngallo nga lomiaeume ta tungnge alangpaga te Iesus Avolau.

²³ Ngaka kumkuma ka orume kinung ra miau ka kumkuma ki ka gingging ngamiaunganame kinung. Ava sana ngaka kuma minmina ta pangaloserengkale ragau. Ke sa. Ngaka kuma minmina ta pangaloserengkale Iesus Avolau.

²⁴ Ngaka kuma minmina kurumea, miau ka lomiamatana tapu roma, ngarume na miau kaka la ravunge alanga e pe nge Avolau. Kaka la ravung kamiau oru nga kavingtulu ra i patokala tao pala. Karais ka i a Avolaukamiau ba miau kaka kumkuma ka kumangng ra kannu.

²⁵ Iau ka role minmina kurumea, ragau reke bavaia bainga reke sosoali keke la ravunge alang kurumea bainga ra ri ke kuma ki. Bae Nutu kalingnanangana ka ragau ka tongana kena mana.

4

¹ Miau ra ra kumangngatulu ravollalaukerea memena ngaka kelapatantali te ri ka kumangng ngamiaungana ka bainga reke tupu beke pepe. Ngaka kuma minmina kurumea, miau ka lomiamatana roma, miau bole ka kamiau ka Avolau e momo nga mallena nga tava.

Potong Palu Muni

² Miau ngaka kavkava te Nutu ka kaeme kinung. Ba nga ina miau nga kavkava, na ngaka ella

masi ba ngaka kalapagpage Nutu kurumea oru ra i kuma ki te miao.

³ Ba ngaka kavkave Nutu te mangng bole. Ngaka ballage ta i salange pamau ta mangng pulingmalagange pangamologa a kanna ta baina mangng nga turupote talung e te Karais ta ragau. Kurumea pulingmalaga ngaungana ka pangamologa laeala mana, na iau ka mommo ikia nga pulangkala.

⁴ Ngaka ballage Nutu ta i kalaunga iau ta turungpotange pangamologa laeala masi kurumea pangamologa ra i mate iau ta rolenge rea.

⁵ Miao ngaka umma ta pangakosining ka baingamiau reke loakurumea lomatana e pe ta ragau ra sana loreapatokona te Karais. Ba ngaroma miao ngaka kalipa ka pamau ta pangakosining ka bainga nginngina te ri, na ngaka kuma minmina.

⁶ Ba nga ina miao nga pamolloga kala nge ri, na ngaka rorole kerea ka pangamologa reke pepe beke masmasi. Ngaka kuma minmina ta baina miao nga lomiamatana ka pangamologa ra taru ta alanggaliu rea ta kenakena nge ri.

⁷ Iala nae, Tikikus a i a kolingamangng a mangng materaumane ke la turunglomatana te miao ka orume kinung re te iau. I ka i a kumangngkena ae mangng ba akumangngatulu te ore loatunanne Avolau.

⁸ Iau ka matea ta bange te miao ta baina miao nga lomiamatana ka momongamangng nakai. Ba bole, ka bai ta bange te miao ta baina i nge paginggingia lomiaeume.

⁹ Ba iau ka ba'e Onesimus kala nge i. I ka

i a alokalakana ba kolingamangng a mangng materaumane, ba ka i a te e nge miao. Ba nga ina ri pana lua nginngina ngeke lele na'ina nge miao, na ri keke la turunglomatana te miao ka orume kinung reke umma ta leleleng nakai.

¹⁰ Aristarakus a i a apulangkala kala nge iau ke ba ka sinro ae i te miao. Bae Mak a i ae Barnavas ravungkia ke ba ka sinro ae i te miao bole. (Miao kaka rave potong re te i tapu. Ba ngaroma i nge atu te miao, na miao ngaka rave ka lomiauserengngana.)

¹¹ Bae Iesus* eke patoe kae Iastus ke ba ka sinro ae i te miao bole. Ri pana mologi nginngina ka ri ra Iura. Ba ka sana Iura pattoto ke kuma kala nge iau ta pulingmalagange pangamologa re ta Nutu kelangpatalingana. Ri kasikerea mana keke kuma kala nge iau, ba keke panginggingi iau raumana.

¹² Epapras a i a te e nge miao bole ba a i a akumangngatulu ae Karais Iesus kanna ke ba ka sinro ae i te miao. I ke kumkuma kaligi ta kavang te Nutu te miao ka kaeme kinung nga baina nga miao ra ra lopatokonakana reke matua beke meisgingging, ba nga lomiamatana masi ka Nutu lonangana.

¹³ Ba iau ka la turulomatana kia roma, ke matea raumana ta kalaunga miao ba ke matea raumana ta kalaunge ra lopatokonakana te Karais reke momo ngae Laorisia bae Ierapoli bole.

¹⁴ Luk a i a apangapemirakana a mangng mat-eraumane ke ba ka sinro ae i te miao. Bae Remas

---

* **4:11:** Agau laekia ka sana i a Iesus a i ae Nutu Tuna. Ke sa. Ka i a agau tetoto a giana nge Iesus.

ke ba ka sinro ae i bole.

¹⁵ Iau ka matea ta miau tungnge sinro ae iau te kolingara memena ngallo nge Karais reke momo nge Laorisia. Ba bole, ka matea ta miau tungnge sinro ae iau te Nimpa kala nga ra lopatokonakana reke katualla nga bale ae i.

¹⁶ Ba ka ineke patoe lau laekia tapu te miau, na miau ngaka role kerea ta ri patonge ngallo nga ginunga ae ra lopatokonakana re nga Laorisia bole. Ba miau bole ngaka patoe lau a kanau a iau ba kia ta ra lopatokonakana re nga Laorisia.

¹⁷ Miau ngaka role kae Arakipus roma, “One ngo ella one masi ta baina ngo rongong masi ka kumangng a one rave nge Avolau.”

¹⁸ Iau ae Pol ka papa'e pangamologa inaeikia ka kamau muni. Miau nga lomiau galiu te iau nakai nga pulangkala. Iala na, lopengana ae Nutu a i tungtungumane nge momo kala nge miau.

Piunga Ba Bonga A Pau
The New Testament in the Mengen Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Mengen long Niugini
copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mengen

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

3238a1a0-2f8e-509b-b9f0-e310db3d0d43